

Heimevernsbladet sept. 1993

Heimevernsbladet 3/1.93. **Frontkjemperne**

Sven T. Arneberg

TRAGEDIE I KARELEN

Grøndahl Dreyer, 266 sider, 348 kr.

Tidligere har Svein T. Arneberg sammen med Kristian Hosar skrevet VI DRO MOT NORD. Boken bygget på tyske kilder, og ga et fengslende bilde av hendelsene da den tyske krigsmaskin veltet inn over Norge i 1940. Det er derfor ikke uten forhåpninger man tar for seg TRAGEDIE I KARELEN, som handler om norske skijegere i den finske Fortsettelseskrigen 1941-44.

Ca 600 nordmenn deltok i Finlands Vinterkrig 1939-40. Sympatien for finnene var enorm, og de norske frivillige var bygdas helter. 1000-1200 nordmenn - den norske skijegerbataljon - meldte seg som frivillige i Fortsettelseskrigen. Hovedfienden var som før bolsjevismen, og finnene var deres venner og allierte. - Men denne gangen bar nordmennene tyske uniformer, de var en del av Nazi-Tysklands Wehrmacht.

Arneberg gjennomgår de motiver som brakte 12 frontkjemperne til Finland, senere beskrives deres opplevelser og reaksjoner. Forfatteren lar ofte aktørene selv komme til orde gjennom utdrag av dagbøker og trefningsrapporter. Fremstillingsmåten gjør boken noe usammenhengende. Til overmål fremholder forfatteren at han ikke har villet foreta noen dyptgående analyse av motivasjonen hos de frivillige. Men er det ikke det vi trenger - i dag 50 år senere? Bør vi ikke "ta sjølkritikk", og forsøke å finne de grunnleggende årsaker til denne ulykksalige men vesentlige del av vår krigshistorie?

Arneberg synes å være enig i major

Svein Blindheims temmelig apologetiske vurderinger, som endte med en historisk hovedfagseksamen. Blindheim presenteres som "Norges høyest dekorerte offiser fra 2.verdenskrig". Her synes jeg Arneberg gjør Blindheim en bjørnetjeneste. Blindheims undersøkelser og vurderinger burde vært kommentert - ikke fargepraktiken på hans bryst. Påstanden er til overmål feil, jeg kjenner flere som er høyere dekorert enn Blindheim.

Man kan forstå at 16-20 åringer meldte seg til Finland. Tiden var turbulent og holdepunktene få. Det er langt vanskeligere å tilgi grådige brakkebaroner og stripe politiske opportunisten. Man kan også forstå frontkjempernes bitterhet over landssvikoppjøret, men det er ikke det samme som å være enig med dem. I denne boken - som ellers - er anklagen at oppjøret var "seierherrens justis". Selvsagt, hvordan ville oppjøret blitt hvis Hitler hadde seiret? Det store problemet er at flere av frontkjemperne heller ikke i dag synes å se nazismens sanne ansikt.

Mest interessant er beskrivelsen av krigen siste forvirrede år. Høsten 44 blir det separat våpenstillstand mellom Finland og Sovjetsamveldet, og vinteren 1945 tvinges finnene til å erklære Tyskland krig. Det var fremfor alt en mann som hadde klarsyn og den nødvendige tillit i Finland, i Tyskland og faktisk også i Sovjetunionen, marskalk, senere president, Mannerheim. Og han handlet. Gjennom sine kloke disposisjoner klarte han å unngå sovjetisk okkupasjon og deportasjoner.

Ifølge Arneberg meldte 15000 nordmenn seg til krigstjeneste på tysk side. For helhetens skyld burde han ha opplyst at bare vel tredjedelen av disse kom i tjeneste. Sammenligningsvis hadde Hæren i Storbritannia 3500 mann. Det var altså større bakkestyrker på Østfronten. Tapene var også større, 676 frontkjemperne og 199 fra Hæren i Storbritannia. Det presiseres at dette gjelder bakkestyrker. Både innsats og tap i marinen, flyvåpenet og ikke minst i handelsflåten var langt større på alliert side.

Jeg er enig med Arneberg i at nordmenns deltakelse på tysk side burde ha en bredere plass i de bindsterke verk som er kommet om Den annen verdenskrig. Slik omtale er imidlertid slett ikke ensbetydende med anerkjennelse og glorifisering av frontkjempernes innsats, men forhåpentlig kunne vi lære av historien.

Boken har fått aktualitet idet det nylig har vært på tale å reise en bauta over frontkjemperne i finsk Lappland.

Stortingspresident Jo Benkow har forsøkt å stoppe tiltaket, og han har tatt saken opp med sin finske kollega "talsmannen" i Den finske riksdag. Det er for tiden uklart om minnesmerket vil bli reist eller ikke. Boken skulle forøvrig være av spesiell interesse i heimevernskretser. I årenes løp er det mange tidligere frontkjemper som har gjort tjeneste i Heimevernet.

Til å begynne med vakte dette mot-

stand, men etter hvert har man funnet fram til akseptable samarbeidsformer, en gledelig utvikling som har bidratt til å glatte ut unødige motsetningsforhold. Rent militært har utvilsomt frontkjemperne hatt verdifulle erfaringer å dele med de andre heimevernsfolkene.

Boken gir et innblikk i de inbitte kampene på Østfronten.

TRAGEDIE I KARELEN bringer lite nytt, men er vel verd å lese.

Werner Christie

105886